

Voorstel van den heer Troelstra, tot het houden eener enquête omtrent handelingen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ter zake van decoraties in 1903 en 1905.

het verleenen eener nieuwe ridderorde aan den eigenaar van dat album.

Ter beoordeeling van de te dier zake uitgebrachte beschuldiging scheen het niet voldoende, in vraag 5° nadere gegevens te vragen ten opzichte van het verband tusschen door dr. KUYPER van de heeren LEHMANN ontvangen verkiezingsgelden, en zijn optreden in zake verleende of te verleenen decoraties, maar diende in vraag 4° meer in het algemeen de vraag gesteld, in hoeverre ter zake van verleende of te verleenen decoraties eene verhouding tusschen den Minister en deze personen heeft bestaan, die daaraan het karakter van begunstiging moest geven.

Ondergeteekende heeft voorts gemeend, aan deze verschillende vragen te moeten doen voorafgaan eene vraag waardoor de waarde van het gepubliceerde bewijsmateriaal wordt vastgesteld. Dit is in het algemeen ter beoordeeling der ingebrachte beschuldigingen eene eerste vereischte, doch zal bovendien voor de te benoemen Commissie eene aanleiding zijn, om op verschillende in dat materiaal vervatte bijzonderheden in te gaan, waardoor bijv. omtrent de vragen of de gedecoreerde en zijne bemiddelaarsters reeds eene maand voor de verleening der decoratie kennis daarvan hebben gedragen en hoe zij tot die kennis zijn gekomen, eene oplossing kan worden verkregen.

§ 4. Ten slotte meent ondergeteekende, aan het voorschrift van art. 130 van het Reglement van Orde te voldoen door te verwijzen naar de namen voorkomend in de bijlagen tot deze Memorie. Hij acht het niet mogelijk, *de* namen van *de* te hooren getuigen in zijn voorstel op te nemen, omdat, nam hij de namen der in de stukken voorkomende getuigen op, daarmede andere getuigen, die tijdens het onderzoek zich zouden kunnen voordoen, zouden zijn buitengesloten. Het ligt toch voor de hand, dat het onderzoek wel aanleiding zal geven, ook nog andere getuigen te hooren en dat het gewenscht zal zijn, dat de te benoemen Commissie gebruik zal maken van de bevoegdheid, haar bij artt. 8 en volgende der Enquête-wet toegekend.

Onder opmerking, dat de Kamer, bij aanneming van dit voorstel, ook zonder dat dit zich uitlaat omtrent het aantal der leden, bedoeld in art. 132, en den termijn, bedoeld in art. 133 van het Reglement van Orde, daaromtrent de noodige beschikkingen zal kunnen nemen, meent ondergeteekende zijn voorstel voldoende te hebben toegelicht.

TROELSTRA.

(193. 3.)

BIJLAGEN DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

1. Interview-mr. Tideman.

(„Het Volk”, 27 Juni 1909.)

Het is mij niet onaangenaam, aldus begon mr. TIDEMAN, de gelegenheid te hebben aan een der vertegenwoordigers der dagbladpers uiteen te zetten, wat mij in deze zaak bekend is, omdat ook ik het wenschelijk acht, dat alles wat in deze aangelegenheid nog duister is, zoo mogelijk volkomen wordt opgehelderd.

Laat ik evenwel beginnen u mede te deelen, dat de feitelijke toedracht van het door mij gesprokene in Ommen, voor zoover mij bekend is, nog in geen orgaan der pers juist is weergegeven. Ik ben inderdaad einde 1906 als advocaat, later als curator in een faillissement, in deze zaak betrokken geweest. En nu schijnt een der te Ommen woonachtige kiezers iets dienaangaande te hebben gehoord. Althans nadat ik in de vergadering ter verdediging van de candidatuur van den heer TEESSELINK in den breede de staatkundige figuur van dr. A. KUYPER, van zijn standpunt gezien, had geschetst (ik daalde daarbij niet tot kleine feiten af), verweet de bedoelde kiezer mij in het debat, niet méér den nadruk te hebben gelegd op dr. KUYPER'S partijdigheid, gebleken uit onder zijn bewind gedane benoemingen en gegeven onderscheidingen. Hij vroeg mij wat ik dienaangaande wist en verzocht dat aan de vergadering mede te deelen. Ik antwoordde in het algemeen, gelijk alle buitenstaanden niet anders te hebben dan een indruk. Te weten: dat dr. KUYPER bij benoemingen enz. partijdig te werk was gegaan. Dat mij slechts ééne zaak bekend was geworden, waaruit ik voor mijzelf méér dan een indruk, immers een overtuiging, had geput. Zonder namen te noemen, deelde ik toen mede, dat mij bekend was, dat dr. KUYPER, gedurende zijn Ministerschap, f 11 000 voor verkiezingsdoeleinden had ontvangen door bemiddeling eener dame, die op haar beurt in betrekking had gestaan met een gefortuneerd persoon, die tijdens dat Ministerschap een ridderorde had gekregen. Ik liet het aan de vergadering over, het verband tusschen het een en ander te leggen en verklaarde mij voorts bereid, om ieder die wenschte te weten wat ik in die zaak vernomen en ondervonden had, daaromtrent persoonlijk in te lichten.

Hierop stond een der andere aanwezigen op en vroeg mij: „U, meneer TIDEMAN, heeft dus voor uzelf de overtuiging bekomen, dat dr. KUYPER in die zaak incorrect heeft gehandeld?” Ik antwoordde: „Ja, ten volle.” Hiermede was die bespreking afgelopen.

Ik heb mij den volgenden dag gewend tot de redactie van een der liberale bladen, om te overleggen of ik niet verplicht was nu zoo spoedig mogelijk openbaar te maken wat ik wist, teneinde dr. KUYPER gelegenheid te geven zich te verontschuldigen. In onderling overleg werd toen besloten, met openbaarmaking te wachten, om den schijn te vermijden verkiezingsmateriaal bij te brengen, zonder dat voldoende tijd over was voor de tegenpartij zich daaromtrent met feiten en be wijzen te verklaren.

Voorstel van den heer Troelstra, tot het houden eener enquête omtrent handelingen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ter zake van decoraties in 1903 en 1905.

Ge begrijpt nu ook, waarom ik heb gewacht tot den afloop der herstemmingen met ingaan op verschillende halfware of onware courantenberichten en met het doen van mededeelingen aan u, welke mededeelingen u mij intusschen had verzocht.

Daar u de eerste is, die zich nu tot mij wendt, en ik het eens ben met uwe opvatting, dat waar door mij A is gezegd ik B moet doen volgen, wil ik u thans in het kort een en ander vertellen.

Te Bloemendaal woont de heer W. VAN DIEREN BLIVOET, kleebleeker, die in December 1906 in geldelijke moeilijkheden verkeerde. Hij wendde zich tot mij als advocaat. Laat ik u nu dadelijk zeggen, dat de heer VAN DIEREN BLIVOET mij schriftelijk gemachtigd heeft, van al wat ik in deze zaak vernomen of ondervonden heb, zoodanig gebruik te maken als ik zelf, om welke reden ook, zou wenschelijk achten.

Op 14 December 1906 sprak ik hem voor het eerst, ten zijnen huize. Als oorzaak van zijn toestand gaf hij mij op, verschillende verplichtingen die hij, hetzij onder eigen naam, hetzij onder naam zijner firma, jegens derden had aangegaan, ten gerieve of ten behoeve van zijn nichtje, mej. MATHILDE WESTMEIJER te Amsterdam.

Hij had geen gevaar gezien in die hulpverleeningen aan haar, omdat die juffrouw in betrekking stond met dr. A. KUYPER en met de heeren R. LEHMANN en E. A. LEHMANN, beiden te Amsterdam, en die betrekking verband hield met gunsten die dr. KUYPER, als Minister, aan die heeren had verleend of zou hebben willen verleenen.

Mej. WESTMEIJER had hem, VAN DIEREN BLIVOET, herhaaldelijk verzekerd, dat zij alles zou terugbetalen wat hij ten haren gerieve zou moeten uitgeven. De heer RUDOLPH LEHMANN zou haar groote sommen hebben beloofd, indien zij Minister KUYPER wist te bewegen hem een Nederlandsche ridderorde te verschaffen. De heer E. A. LEHMANN zou ook in die richting met haar werkzaam zijn geweest en reeds op een voordracht tot beriddering hebben gestaan.

Ik antwoordde, dat het heele verhaal mij een fabel leek, bestemd om den heer VAN DIEREN BLIVOET om den tuin te leiden en geenszins geschikt om jegens zijn schuldeischers aan te voeren als reden om enig accoord met hem te treffen. Ik adviseerde mijn cliënt zich zoo spoedig mogelijk failliet te doen verklaren. Aldus werd besloten. Den volgenden morgen ontving ik evenwel een zóó dringend verzoek van mijn cliënt om eerst de waarheid van het boven medegedeelde te onderzoeken, omdat hij zich voorstelde zoowel van dr. KUYPER als van de heeren LEHMANN geldelijken steun te kunnen verwachten, dat ik een onderzoek toezegde.

Ik heb mij daarop naar mej. WESTMEIJER begeven en haar duidelijk gemaakt, dat zij óf wegens oplichterij strafschiuldig was, óf de waarheid der aangevoerde beweringen zou moeten bewijzen. Ik gaf haar 3 dagen tijd om mij een uiteenzetting van hare verhouding tot genoemde heeren te geven, met de bijvoeging van alle in haar bezit zijnde bewijsstukken, om aldus te komen tot het verband van een en ander en den financiële toestand van mijn cliënt.

Ik heb eene uiteenzetting van haar ontvangen, met tal van brieven en briefkaarten.

Mej. WESTMEIJER had mij reeds dadelijk medegedeeld geene bewijsstukken omtrent hare verhouding tot den heer RUDOLPH LEHMANN meer in haar bezit te hebben. Zij zeide er vele te hebben gehad, doch eenigen tijd geleden in grooten geldnood te hebben verkeerd en den secretaris van den heer LEHMANN om hulp te hebben gevraagd. Deze had haar toen, door medelijden bewogen, uit eigen middelen f1000 geleend, doch onder voorwaarde, alle stukken die zijn meester betroffen, terug te ontvangen. Hetgeen dan ook heeft plaats gehad.

Ik wensch voorop te stellen, dat ik geen reden heb aan de waarheidsliefde van mej. WESTMEIJER te twijfelen. Ik zeg dit opzettelijk, omdat omtrent haar persoon vreemde verhalen hebben geloopt. Zij was echter zelf zeer ontdaan over het ongeluk dat haar oom boven het hoofd hing en zeide alles te willen doen wat kon leiden tot zijne redding. Bij mijn

verder verhaal zal ik u telkens de door mij aangelegde afschriften toonen van verschillende brieven, van welke ik er verscheidene heb laten zegelen en registreeren.

Mej. WESTMEIJER dan deelde mij het volgende mede:

Eenige jaren geleden, omstreeks 1902, wendde de heer RUDOLPH LEHMANN, dien ik van vroeger kende, zich tot mij met de volgende mededeeling: „Het verdriet mijne moeder, dat ik, die zoovele ridderordes heb, maar geen Nederlandsche orde bekom. Gij kunt alles en moet mij er een bezorgen.” Ik weigerde, maar LEHMANN drong zoo sterk aan en beloofde mij, die vele geldelijke zorgen had, dat ik deze niet meer zou kennen, wanneer ik het doel wist te bereiken. Die woorden van een schatrijk man, waarvoor ik LEHMANN hield, hebben mij doen beloven, mijn best te zullen doen. Ik ben daarop naar minister KUYPER gegaan en heb hem gevraagd, wat de weg was voor iemand om een Nederlandsche ridderorde te verkrijgen. Minister KUYPER begon daarop te lachen en zeide: „Dat gaat bij ons zoo maar niet.” Van het ene gesprek kwam het andere en ik heb den heer LEHMANN met den heer KUYPER in verbinding gebracht. De heer LEHMANN heeft toen, op advies van den heer KUYPER, in den Haag een werkkring gezocht en zich voor het oog der wereld een tijdlang kalm gedragen. In den zomer van 1903 (den juiststen datum: 31 Augustus, heb ik later in de *Staatscourant* gevonden) is aan LEHMANN de officiersorde van Oranje Nassau uitgereikt. Mej. WESTMEIJER, aldus vervolgde de heer THIEMAN, deelde mij nu mede, dat zij voor hare bij dr. KUYPER bewezen diensten door RUDOLPH LEHMANN herhaaldelijk geldelijk was beloofd. O. a. deed hij haar, zoodra het vaststond dat de ridderorde zou verleend worden, f 25 per week toekomen. Dat begon op 1 Augustus 1903 en het eindigde op denzelfden datum van 1905. Mej. WESTMEIJER was over dat eindigen verwonderd en vroeg opheldering. Toen ontving zij den volgenden brief:

„Amsterdam, 15 Augustus 1905.

Mejuffrouw,

In antwoord op uw geëerd schrijven gericht aan den weledelen heer R. LEHMANN, heb ik de eer U te berichten, dat ik Z.Ed. gisterenavond uw brief heb ter hand gesteld te Vlissingen, alwaar Z.Ed. zich voor een dag bevond. De heer LEHMANN deelde mij mede dat U opheldering verzocht omtrent het niet zenden gedurende de twee laatste Zaterdagden van de 25 gulden. Beleefd doe ik u opmerken dat er indertijd bepaald was, dat dit gedurende een tijdsverloop van twee jaren beginnende met 1 Augustus per week bij U bezorgd zou worden en geloof ik steeds stiptelijk voldaan te hebben. Maar zooals het met alle zaken gaat, er is een begin en een einde en ik geloof dat U met mij accoord zult gaan, dat van 1903 tot 1905 de twee beloofde jaren zijn afgelopen.

Vertrouwende U deze inlichting voldoende zal zijn heb ik de eer te zijn met de meeste hoogachting,

UEd. dw. dienaar,

(get.) J. RUYTER.”

Maar niet alleen ik, ging Mej. WESTMEIJER voort, ontving geld voor mijn bemoeiingen. De heer RUDOLPH LEHMANN gaf ook direct aan dr. KUYPER f7000 voor verkiezingsdoeleinden. Ook wist ik dr. KUYPER voor de Kamerverkiezingen van 1905 f11000 te verschaffen, die hij in dank aannam. Dat blijkt uit den volgenden brief:

„Hooggeachte mejuffrouw,

Mijn vader verzoekt mij u mede te deelen, dat hij nu reeds door uwe bemiddeling f11000 voor de a. s. verkiezingen ontvangen heeft. Hij draagt mij op u te zeggen hoe zeer hij uwe pogingen tot het bijeenstellen van gelden waardeert en u zijn welgemeenden dank te brengen voor al de moeite die u zich wel geven wilt.

Voorstel van den heer Troelstra, tot het houden eener enquête omtrent handelingen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ter zake van decoraties in 1903 en 1905.

Persoonlijk voeg ik er den dank aan toe voor den verkoop van het kamerschut, mijn vriendin, de schilderes, is in de wolken van geluk.

Met beleefde groeten,

Uw dw.

(get.) H. S. S. KUYPER.

6 April 1905, 's Hage."

Mej. WESTMEIJER vertelde mij, dat zij zich ook in verbinding had gesteld met den heer E. A. LEHMANN, een broeder van den geridderde, met het voornemen dezen op soortgelijke wijze een ridderorde te verschaffen. Zij verkeerde nl. wederom in geldnood en hoopte op die wijze zichzelf zoowel als anderen te helpen. De heer E. A. LEHMANN ging daar aanvankelijk op in. Ik bracht hem, zoo zeide zij, met dr. KUYPER in betrekking. Dit werd mij bewezen met den volgende brief:

„Amsterdam, 30 Maart 1904.

Mejuffrouw,

In de hoop u met uwe enveloppe goed thuis gekomen bent, wil ik u nu even mededeelen, dat ik van den heer K. reeds antwoord van ontvangst kreeg (paff over het prompte) maar zonder nadere mededeeling over dag en uur van bezoek ten mijnent, wat hij mij in zijn schrijven aviseerde.

Uwe kunst zal wel niet mankeeren dit voor mij uit te vinden, en mij dan te berichten. Of zal ik dit misschien zelf bij den heer K. aanvragen??

Geeft u s. v. p. den kruier een klein antwoord mede hoe of wat, bij voorbaat dankzeggende.

Hoogachtend,

(get.) E. A. LEHMANN."

Intusschen bleef mej. WESTMEIJER voor dr. KUYPER doorwerken. Dat hij daarvoor erkentelijk was, werd mij bewezen met eene korrespondentie-kaart met het gedrukte hoofd „Departement van Binnenlandsche Zaken", en van den volgende inhoud:

„Departement van Binnenlandsche Zaken.

's Gravenhage, 18-6-1904.

Mejuffrouw,

Het is mij een behoefte om u dank te zeggen voor wat gij ondernaamt en ook om uwentwil deed het mij goed, dat het succes zoo schitterend was. Ik ga nu naar Brussel (Hotel Central) wat uitrusten. Gelijk ik u telegrafeerde, zal ik de familie morgen over acht dagen gaarne wachten te 3 uur. Nu komen de herstemmingen. Het succes moet doorgezet. Er zal weer veel noodig zijn.

Hoogachtend,

Uw dw.,

(get.) K."

Het bezorgen van een ridderorde aan den heer E. A. LEHMANN ging evenwel niet gemakkelijk. Dat dr. KUYPER haar den weg deed wijzen, welke zou kunnen worden ingeslagen om zich jegens het vaderland verdienstelijk te maken, werd mij bewezen door den volgende, met een dameshand geschreven, brief:

„Mejuffrouw,

Mijn vader draagt mij op u te melden:

1°. dat het hospitaal te Smyrna, een Ned. Hospitaal, verbouwd moet worden. Dat een eenigszins aanzienlijke gift hiervoor blijf zou geven van belangstelling in onze nationale aangelegenheden in het buitenland;

2°. dat op Groenland graven zijn van Nederlanders, die in het ongereede zijn geraakt. Dat geldelijke hulp om deze te herstellen, van belang kon zijn;

3°. dat u bijzonderheden betreffende het laatste punt kunt lezen in het avondblad van Maandag 11. van *De Nieuwe Courant* en het avondblad van Woensdag 11. *De Nieuwe Courant*.

Na beleefde groeten teeken ik,

(get.) Mej. H. KUYPER,

Kanaalstraat 5.

Donderdag, 5 Jan. '05".

De heer E. A. LEHMANN werd op de lijst geplaatst om op 31 Augustus 1905 geridderd te worden... maar inmiddels viel het ministerie-KUYPER en kwam van de decoratie niets.

Tot zoover, aldus eindigde de heer TIDEMAN, het gedocumenteerd relaas van mej. WESTMEIJER.

In de verwachting dat dr. KUYPER niet meer aan het publieke leven zou deelnemen, heb ik over deze zaak het stilzwijgen bewaard. Maar nu hij weer een staatkundige rol blijkt te willen spelen, komt het mij gewenscht voor dat een en ander aan de openbaarheid wordt prijsgegeven. Is de zaak, zooals ik vooralsnog niet geloof, van onschuldigen aard, dan heeft dr. KUYPER de gelegenheid dit te bewijzen en zal ik de eerste zijn mij daarin hartelijk te verheugen.

2. Antwoord van dr. Kuyper.

(„De Standaard", 29 Juni 1909.)

In n°. 2829 van *Het Volk* leest men de mededeeling van een interview, reeds blijkens den titel: Lintjeshandel, strekkend, om den indruk te maken, als had ik in 1903 de verleening van een ridderorde bevorderd, teneinde daaruit munt te slaan, niet spreekwoordelijk, maar in eigenlijken zin.

Naar aanleiding hiervan veroorloof ik mij op te merken:

1e. dat ik het aanzoek om een decoratie in Januari 1902 gedaan, terstond afsneed door op te merken, dat hiervoor geen enkele titel aanwezig was. Bij het aanzoek werd van geldaanbod ook niet met één enkel woord gerept;

2e. dat anderhalf jaar later te mijner kennis kwam, dat de consulgeneraal van Griekenland zich in nationalen zin verdienstelijk had gemaakt, door aan de Nederlandsche krijgsgevangenen uit den Boerenoorlog, die de Engelschen op één der Bermuda-eilanden hadden geïnterneerd, de middelen te verschaffen om naar hun vaderland terug te keeren, alsmede door aan de Nederlandsche Kolonie op Ceylon gelden te zenden voor de wederopbouw van haar monumentale kerk uit de 17e eeuw, die was ingestort. Vooral in den consulgeneraal van een vreemde Mogendheid mocht dit niet onopgemerkt blijven, en uit dien hoofde is hij toen voorgedragen voor een decoratie in de orde van Oranje-Nassau;

3e. dat ik het feit, dat de aanzoekster van den gedecoreerde f 25 per week ontving, eerst zag uit het thans meegedeelde interview. Wel wist ik, dat zij en hare familie reeds voor jaren geholpen werden;

4e. dat na of in verband met deze decoreering, door mij niets, onder wat vorm ook, is ontvangen, noch voor mijzelf, noch met bestemming voor een verkiezingsactie, die in 1903 bovendien niet aan de orde was;

5e. dat het volgend jaar bij de provinciale stembus van 1904 mij niet f 7000, maar tweemaal f 2000 door genoemden consul-generaal ter beschikking is gesteld, gelijk hij dit steeds

Voorstel van den heer Troelstra, tot het houden eener enquête omtrent handelingen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ter zake van decoraties in 1903 en 1905.

bij elke verkiezing de gewoonte heeft te doen; en gelijk hij ook nu bij de stembus van 1909, als man van rechts, dit deed:

6e. dat niet door dezen heer in 1905 mij f 11 000 zijn gezonden, maar dat deze som van f 11 000 het totaal-bedrag was van eene bijeenverzameling door bedoelde jonge dame bij onderscheidene personen voor de stembus gehouden, niet op mijn verzoek, maar geheel eigener beweging, gelijk zij, in echt Engelschen stijl, nog op allerlei andere wijze bij de verkiezing als agente zonder aanstelling optrad:

7e. dat ik mijne dochter verzocht haar voor die energieke bemoeiing mijn dank te betuigen, en zelf, toen alles afgeloopen was, haar dien dank vóór mijn vertrek, herhaalde:

8e. dat er nooit of nimmer tusschen de verstrekking van deze gelden en bovenbedoelde decoratie eenig verband is gelegd of beweerd, 't zij van belofte, 't zij van afspraak, 't zij van beding in den zin van een do ut des: doch dat veeleer herhaaldelijk door mij, en zulks met nadruk, verklaard is, dat al zulk verband rechtstreeks was uitgesloten, hetgeen beaamd werd. Dit herhaalde ik nog onlangs, toen zij wederom voor de stembus van 1909 gelden aanbracht:

9e. dat ik op een mij gedane vraag, of mij ook nationale belangen in den vreemde bekend waren, die om bijzondere steun riepen, ik door mijne dochter liet wijzen op Smyrna en Groenland, zonder dat ik hiervan verder iets hoorde:

10e. dat de andere heer, van wien in het interview gerept wordt, niet op de lijst kon geplaatst zijn, daar het Kabinet, dat aftrad, uitteraard geen lijst gearresteerd heeft:

11e. dat ik aan mannen van het vak de vraag ter beoordeeling laat, of het niet een res mali exempli is, zoo een curator, die in zijn qualiteit iets op het spoor meent te komen, dat geheel buiten de zaak ligt, brieven en kaarten, hem niet door zijn cliënt, maar door een derde, onder verband van geheimhouding, toevertrouwd, zonder daartoe door dien derde gemachtigd te zijn, laat registreeren en ze later als politiek wapen, gelijk te Ommen geschied is, gebruikt, en

12e. dat ik in de meening van de redactie van *De Nieuwe Courant*, alsof een Minister in functie zich volstrekt buiten alle stembus-actie moet houden, niet geheel deel: dat Engeland en Amerika deze manier van doen veeleer deelen: en dat nog onlangs zelfs in *De Nederlander* het spreken bij de stembus door een Minister werd bepleit. Maar dat, ook al verschilt men hierin van mij in opinie, het toch wel nooit een Minister verboden zal zijn, om van een hem bekende gelden, die met het oog op de stembus bijeenverzameld zijn, in ontvangst te nemen, ten einde ze over te maken aan den thesaurier van het comité, waarvoor ze bestemd zijn, en waarvan hij zelf 25 jaren lang voorzitter is geweest.

's Gravenhage, 28 Juni 1909.

KUYPER.

3. Interview-dr. Kuyper.

(„Het Vaderland”, 28 Juni 1909.)

Omtrent de geruchtmakende zaak hadden we een kort onderhoud met den heer KUYPER zelf, aangezien wij meenden, dat dezen aangevallene in een blad van de oppositie, dat wel verplicht was en nog zal zijn, uitvoerig het anderzijds verklaarde op te nemen, gelegenheid moest worden gegeven, zijn verklaringen daartegenover te stellen.

Zijne Excellentie vond hiertoe echter geen aanleiding, aangezien hij in *De Standaard* van hedenavond een bericht heeft doen

opnemen dat de quaestie behandelt en dat door ons uitteraard zal worden overgenomen.

In den loop van het gesprek deelde de heer KUYPER ons mede, dat in het bericht in *De Standaard* o. a. zal staan, dat er voldoende aanleiding bestond om den heer LEHMANN te ridderschap wegens diens verdiensten jegens Hollanders in den vreemde.

Op onze vraag, of Zijne Excellentie nooit vroeger van LEHMANN had gehoord, ook niet in zijn — des heeren KUYPER's — Amsterdamschen tijd, kregen we een beslist ontkennend antwoord. Hoezeer de heer LEHMANN zich ook in de hoofdstad des Rijks in zekere bekendheid mag verheugen, nooit had Zijne Excellentie, die ook destijds gewichtige zaken had te behandelen en geen koffiehuisen of sociëteiten bezoekt, van dezen heer gehoord, à plus forte raison waren hem de „LEHMANNETJES” die in de rechtzaak HAAS en VAN HALL een gewichtige rol speelden, totaal onbekend. Van dit gansche proces trouwens had Zijne Excellentie geen kennis genomen.

Eerst door mej. WESTERDIJK is hij met LEHMANN in kennis gekomen en sedert werd deze — de consul-generaal van Griekenland — aan 's Ministers tafel genoodigd, tegelijk met allerlei diplomaten en aanzienlijke personen.

Van mej. WESTERDIJK zelf heeft de ex-Minister-president wel nu en dan praatjes gehoord, maar op de vraag, of men iets positiefs te haren nadeele wist, nooit bevestigend antwoord gekregen.

„Anders — zoo merkte de heer KUYPER op — zou ik toch waarlijk haar niet hebben geschreven of doen schrijven door mijne dochter.”

Zeer keurt hij de handeling van den heer TIDEMAN af, als een van groote en in een advocaat ongeoorloofde indiscretie. Hij toch was de raadsman van den heer VAN DIEREN BIJVOET en deze had geen beschikkingsrecht over de brieven van mej. WESTMEIJER. Deze moet dan ook ten hoogste verontwaardigd zijn geweest over het gebruik, dat de heer TIDEMAN er van maakte, zelfs is er kans op een proces deswege.

Natuurlijk gaat deze quaestie, de vraag, in hoeverre de heer TIDEMAN correct handelde of niet buiten de Nederlandsche dagbladpers om, die — de heer KUYPER was het met ons eens — de eenmaal aan het licht gebrachte feiten kan bespreken, zonder zich harerzijds aan indiscretie schuldig te maken.

4. Brieven van dr. Kuyper.

a. (*„Het Volk”*, 30 Juni 1909.)

„Plombières, 2 Aug. 1906.

Geachte Mejuffrouw WESTMEIJER.

Het is mij gelukt den heer L. te Parijs te ontmoeten en over uwe belangen te spreken, maar ik mag mij niet ontveinzen, dat hij ten gevolge van uw bezoek te Parijs reeds vast voorgenomen had niets te doen. Hij grondde dit besluit hierop 1°. dat hij reeds op onderscheiden wijzen een f 25 000 voor u gegeven had, nl. waarvan hij zeide bewijzen in zijn boeken te hebben; 2°. dat zoo goed als zeker over een paar jaar hetzelfde geval zich zou voordoen, en 3°. dat of de zekerheid die de heer BIJVOET wil geven goed is en dat dan een Bank het doen kon, of dat een Bank het geen zekerheid acht en dat het dan ook geen zekerheid is voor hem. Desniettegenstaande heb ik sterk bij hem aangedrongen om althans f 15 000 te verschaffen en ik geloof wel dat als gij hem zeer dringend en op zijn hart werkend vraagt, dat alsdan niet alle hoop verloren is. Hij was niet ongenegen tegen u gestemd en toonde uw energie te waardeeren, maar hij hield, dat men als men geen geld heeft, men zulke hulp als gij boodt niet bieden mag, want dat het dan helpen is van andermans geld.

Voorstel van den heer Troelstra, tot het houden eener en quôte omtrent handelingen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ter zake van decoraties in 1903 en 1905.

Tot een stellige belofte kon ik hem niet bewegen. Mij blijft het voorkomen, dat uw heer oom de heer BUIVOET het verstandigst zal handelen door u uit den nood te helpen. Het wordt anders voor u een onaangename positie.

Het doet mij leed, dat ik u geen gunstiger bericht zenden kon, maar ik kan u niet anders dan de waarheid mededeelen.

Met vriendelijke groeten,

Uw dn.,
KUYPER."

b. („Het Volk", 1 Juli 1909.)

Departement van Binnenlandsche Zaken,
's Gravenhage, 6-7-1905.

Mejuffrouw.

Alleen voor Utrecht zou noodig zijn f 43 500. Er kan alzoo geen sprake van zijn, zelfs voor één Univ. is die som veel te hoog. Ik zal bij W. dan wel (volgt een onleesbaar woord).

Hoogachtend,
Uw dw. dr.
K.

c. („Het Volk", 6 Juli 1909.)

Mejuffrouw!

Gaarne zal ik den heer E. LEHMANN a.s. Zaterdag te 8 uur te mijnent ontvangen. Wilde mevrouw LEHMANN dan het genoegen doen, mede te komen, zoo zou dit mijne dochters hoogst aangenaam zijn. De zaak met het postz.-album schijnt af te stuiten op ernstige bezwaren. Toch zal ik mij er voor beijveren.

Hoogachtend,
Uw dw.
K.

d.

Persoonlijk.

Den Haag, 6 Mei 1907.

WelEd. Gestr. Heer.

Bij uw bezoek te mijnent verklaarde ik mij bereid, nog een poging aan te wenden, om juffr. VAN VELZEN te helpen, en tevens juffr. WESTMEIJER eenigszins te ontlasten. Deze poging is in zooverre met gunstigen uitslag bekroond, dat ik voor drie maanden geleden aan juffr. VAN VELZEN en haar raadsman Mr. SCHWANE, op f 500 na een bedrag van tien duizend gulden kon ter hand stellen. Dit bedrag, mij van onderscheiden kanten verschaft, is door mij aangeboden en door beiden aanvaard onder beding, dat zij van alle verdere actie, van wat deze schuld van f 15 000 betreft, tegen juffr. WESTMEIJER zouden afzien, alleen met het voorbehoud, om, kwam juffr. W. later in beter doen, het resteerende op haar te verhalen. Ik had u dit wel reeds op 31 Januari, toen ik de gelden afdroeg, bericht, maar Mr. SCHWANE verzocht mij uitdrukkelijk, dit eerst later te doen. Uit dien hoofde heb ik hiermede drie maanden gewacht.

Mag ik u beleefdijk verzoeken, juffr. WESTMEIJER hiermede in kennis te stellen, en mij wel bericht te willen zenden, dat dit geschied is.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn,

Uw dw. dr.
(get.) KUYPER.

WelEd. Gestr. Heer

Mr. P. TIDEMAN, Bloemendaal.

5. Nadere gegevens van mr. Tideman.

(„Handelsblad", 7 Juli 1909.)

Dr. KUYPER's antwoord sub 2°. doet bij herhaling alsof niet R. LEHMANN, maar de Grieksche consul-generaal gedecoreerd is. Inzage der *Staatscourant* van 31 Augustus 1903 doet zien, dat R. LEHMANN, te Amsterdam, is gedecoreerd. Bijna 6 bladzijden staan met de vermelding van onderscheidingen vol, bij geen der andere personen ontbreekt zoo opmerkelijk als bij R. LEHMAN elke bijstelling.

Bij den curator in het faillissement van mej. M. WESTMEIJER, mr. KUHN JR. te Amsterdam, is kort nadat dit faillissement te 's Gravenhage kon bekend zijn, een telegram van dr. KUYPER aan de gefailleerde bezorgd met het verzoek aan haar om over te komen.

Van het werken met dr. KUYPER van mej. WESTMEIJER, die daarbij groote sommen uitgaf, is bijna slachtoffer geworden de voormalige eigenaresse van het sedert verdwenen logement: Het wapen van Amsterdam te Heemstede, mej. E. A. VAN VELSEN, bij welke mej. M. WESTMEIJER van Mei '04 tot Oct. '06 heeft ingewoond. Dr. KUYPER kwam aldaar op bezoek. Mej. VAN VELSEN heeft met mej. WESTMEIJER dr. KUYPER bezocht zoowel aan het Departement van Binnenlandsche Zaken als aan diens woning aan de Kanaalstraat te 's Gravenhage.

Mej. WESTMEIJER leefde te Heemstede op grooten voet. (Waarvan was aan mej. VAN VELSEN onbekend). Herhaaldelijk deelde mej. WESTMEIJER aan mej. VAN VELSEN mede, dat zij zaken had met Minister KUYPER, voor Minister KUYPER werkte. Mej. VAN VELSEN kreeg den indruk, dat mej. WESTMEIJER hare geheele familie onderhield. Mej. VAN VELSEN had een raadsman van elders.

Op Vrijdag 8 November 1907, des namiddags te 1½ uur, is mejuffrouw VAN VELSEN „eigener beweging" mr. TIDEMAN te zijnen kantore komen bezoeken en heeft hem het volgende openhartig en zonder eenig verzoek om discretie, medegedeeld:

Mijn raadsman en ik hebben dr. KUYPER om hulp gevraagd, daar ik verbintenissen had aangegaan om mej. WESTMEIJER te helpen, deze mij in den steek had gelaten en zelfs haar pensioengelden niet had betaald. Dr. KUYPER beloofde te trachten van anderen f 10 000 voor mij bijeen te krijgen om mij te redden. Dr. KUYPER had op een dag in Januari 1907 op f 500 na 10 duizend gulden „bijeën" en sprak het volgende met ons af: Mijn raadsman en ik zouden bij hem aan huis aanwezig zijn, wij moesten medebrengen „de stukken", die wij hadden: mej. WESTMEIJER zou ook komen met „hare stukken". Mej. WESTMEIJER telegrafeerde af. Dr. KUYPER verklaarde toen: het kan niet doorgaan. Mijn raadsman sprak over een en ander zijn verwondering uit want dr. KUYPER had hem verzekerd „aan mej. WESTMEIJER nooit te hebben geschreven". Dr. KUYPER, zoo vertelde mej. VAN VELSEN, „moest toen wel doorgaan".

Mijn raadsman en ik overhandigden toen aan dr. KUYPER twee stukken: een door hem geschreven briefkaart, waarop dr. KUYPER geschreven had: „Ik kom u morgen bezoeken" en een acte. Daarna gaf dr. KUYPER het geld: f 9500; bij die gelegenheid is een stuk geteekend (waarschijnlijk inhoudende, dat mej. WESTMEIJER niet door mej. VAN VELSEN zou worden vervolgd ter zake van de verbintenissen, waartoe deze zich ten haren behoeve aan derden, die mej. WESTMEIJER deswege vervolgden, had verbonden. Red. *Bl. W.*)

Dr. KUYPER zeide nog: mej. WESTMEIJER behoeft het niet te weten. Toen mijn raadsman, die wist dat u, mr. TIDEMAN, pogingen aanwendde om den heer VAN DIEREN BUIVOET staande te houden, vroeg of de geschiedde handeling aan u zou worden medegedeeld, heeft dr. KUYPER tegengehouden, dat mijn raadsman of ik dit zouden doen, hij zou het zelf wel doen. Nimmer heeft, zoover ik weet, mijn raadsman aan dr. KUYPER gevraagd het geven der gelden voor u, mr. TIDEMAN, verborgen te houden.

Mej. VAN VELSEN deelde aan mr. TIDEMAN ook mede, dat dr. KUYPER herhaaldelijk had erkend dat mej. WESTMEIJER zich zeer verdienstelijk had gemaakt voor de verkiezingen. Dr. KUYPER

Voorstel van den heer Troelstra, tot het houden eener enquête omtrent handelingen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ter zake van decoraties in 1903 en 1905.

deed tegenover mej. VAN VELSEN alsof zij hem met mej. WESTMEIJER in kennis had gebracht, hetgeen mej. VAN VELSEN beslist onwaar noemde. Mr. TIDEMAN houdt mej. VAN VELSEN voor een fatsoenlijk meisje, aan wier waarheidsliefde niet te twifelen valt.

Op 17 September 1907 heeft Mr. TIDEMAN het volgende schrijven ontvangen:

Waarde Mr. TIDEMAN. Nevensgaand schrijven heb ik overgeschreven uit een brief van den heer W. WESTMEIJER aan zijn tante mevrouw THÖNE—VAN DIEREN BLIJOET. Naar informatie's door mevr. THÖNE genomen bij mej. BETSY VAN VELSEN, hôtél 't Wapen van Amsterdam, Haarlemmerhout, is gebleken, dat dr. A. KUYPER dat geld voor zijne reis naar 't buitenland zelf bij haar heeft gebracht. Wat een knoeierijen toch! Ook heeft de moeder van MATHILDE WESTMEIJER hare meubelen laten weghalen, zij was er zelve bij tegenwoordig, uit het hôtél van BETSY VAN VELSEN zeggende, dat die meubelen door haar van hare dochter waren overgenomen. Hierbij een afschrift van den brief van W. WESTMEIJER. Ik dacht het misschien goed was u al die knoeierijen eens wist.

Achtend.

(w. g.) Mevr. VAN DIEREN BLIJOET—
HOEWINK.

Het afschrift luidt:

22 Juli 1907.

Beste Tante.

Hierbij deel ik u mede, dat ik schitterend gehomologeerd ben. Een *creemd* heeft mij geholpen en nu woon ik op eene mooie villa te Hilversum met allemaal nieuwe meubelen en een vaste betrekking ook. Door tusschenkomst van mijne zuster

MATHILDE is juffrouw BETSY VAN VELSEN eene som van tien-duizend gulden ter hand gesteld.

(w. g.) WILLEM WESTMEIJER.

Men deelt ons mede, dat de heer R. LEHMANN zich ook bij den 70sten verjaardag van dr. A. KUYPER heeft onderscheiden door hem een fraaie gebeeldhouwde kast ten geschenke te maken.

Men deelt ons mede, dat de heer R. LEHMANN zich ongeveer ten tijde der herstemmingen te 's Gravenhage bevond; hij zou daar vertoefd hebben in verband met eene betrekking, welke voor hem zou worden gecreëerd.

6. In zake decoratie E. A. Lehmann.

(„Het Volk”, 23 November 1909.)

Naar wij een dezer dagen nog eens vernamen, heeft E. A. LEHMANN aan mej. WESTMEIJER voor haar pogingen tot zijn decoratie niet minder dan f 10 000 doen toekomen, welke som haar door Mr. MESRITZ te Amsterdam in gedeelten is uitbetaald.

Het vermoeden is niet ongegrond, dat een groot deel van dat geld was bij de f 11 000, waarvoor op 6 April 1905 dr. KUYPER zijn dochter een bedankbriefje liet schrijven aan MATHILDE WESTMEIJER.